

Ed Bruinvis
In verre landen

Oom Arie was handelsreiziger. Dat stond tenminste op zijn kaartje dat hij mij bij elk bezoek overhandigde. 'A. Hoogevelde, handelsreiziger'. Het stond er in sierlijke krulletters op en ik was er telkens weer van onder de indruk. Zo mooi zou ik later als ik groot was, ook willen schrijven. Misschien dat ik dan ook een eigen kaartje kreeg.

Mijn moeder vond de bezoeken van oom Arie maar niets en dat liet ze merken ook. Niet aan oom Arie, maar aan ons, de drie kinderen, die stil in de achterkamer moesten wachten tot de visite weer weg was. Ze vond hem glibberig, zei ze dan. Als kleine jongen begreep ik dat niet goed. Bij 'glibberig' moest ik denken aan het stoepje voor onze voordeur waar als het gevroren had vaak een verraderlijk dun laagje ijs op lag. Of aan de haring die mijn moeder elke vrijdag kocht en die ik uit het vetvrije papier moest halen en op het visschaaltje moest leggen.

Als oom Arie aanbelde mocht ik meestal open doen. Behalve dat visitekaartje kreeg ik dan een toffee toegestopt. Doe maar gauw in je broekzak, zei hij dan, voordat je moeder het ziet. Maar mijn moeder hoefde dat helemaal niet te zien. Die wist het altijd van tevoren al. Zodra oom Arie weer vertrokken was, haalde ze opgelucht adem, bracht het vuile servies naar de keuken en zei dan in het voorbijgaan stevast tegen me dat ik die toffee maar in het snoepotje moest doen. Daar kwam hij nooit meer uit, wist ik.

Die enkele keren dat ik oom Arie opendeed terwijl mijn moeder nog in de keuken aan het rommelen was, had ik de gelegenheid te vragen waar hij nu weer was geweest. In verre landen, zei hij dan altijd, maar daar nam ik steeds minder vaak genoegen mee. In welke vreemde landen, wilde ik dan weten. Ach, zei hij dan, in landen waar vreemde dieren vreemde geluiden maken. Of waar je van één steek van een mug al dood kunt gaan. Of waar het zo heet is, dat je alleen 's nachts naar buiten kunt. Gefascineerd door de beelden die zijn woorden bij me opriepen, probeerde ik meer details bij hem los te peuteren tot mijn moeder met het dienblad met koffiekopjes binnenkwam en ik weer naar de achterkamer werd gebonjourd.

Toen ik wat ouder werd begreep ik dat je handelsreiziger in van alles en nog wat kunt zijn, van bloembollen tot shampoo en van schoensmeer tot fietsbellen. Dus wilde ik van hem weten in welke artikelen hij handelde.

Ach, zei hij dan ontwijkend terwijl er een denkrimpel in zijn voorhoofd verscheen, je reist van hier naar daar en onderweg kom je van alles tegen. Daar handel je dan in, zo gaat dat.

Mijn moeder werd altijd korzelig bij dat soort antwoorden en ik zag dat ze zich inhield om niet tegen hem uit te vallen. Als oom Arie dan weer vertrokken was en ik haar vroeg wat haar zo van streek maakte, kreeg ik net zo'n vaag antwoord als oom Arie altijd gaf. Het was de leeftijd waarop je begon te beseffen dan je meer aan leeftijdgenootjes had dan aan volwassenen.

De bezoeken van oom Arie werden in de loop der jaren onregelmatiger. Soms zagen we hem een heel jaar niet, dan weer was hij er opeens drie keer achter elkaar in een maand tijd. Hij begon er ook slechter uit te zien, dat had je zelfs als kind in de gaten. Hij had een zenuwtrek gekregen die zich inzette bij zijn mondhoek en zich over zijn hele gezicht verspreidde. Dan zat hij minuten achtereen met zijn ogen te knipperen en zei dan niets, maar trommelde nerveus met zijn vingers op de leuning van zijn stoel. Mijn moeder zei er niets van, maar ik zag dat ze ondanks alles toch met hem te doen had.

Het gebeurde ook steeds vaker dat hij direct na aankomst naar het toilet ging en daar soms wel een kwartier bleef. Wanneer mijn moeder dan op de deur klopte en vroeg of alles in orde was, kwam er een onverstaanbaar gemompel uit het hokje, maar soms ook een geërgerde kreet. Mijn moeder haalde dan haar schouders op en begon maar vast koffie in te schenken. Wij kregen dan een glaasje limonade en werden met wat handgebaren tot stilte gemaand. Als oom Arie dan weer tevoorschijn kwam, hing zijn overhemd vaak nog uit zijn broek en ging hij met een vreemde blik in zijn ogen naar buiten zitten staren. Mijn moeder probeerde hem dan terug in het heden te krijgen door met een lepeltje tegen zijn koffiekopje te tikken. O ja, koffie, zei hij dan.

De laatste keer dat ik oom Arie zag was ik een stuk ouder en ging ik in huis al mijn eigen gang. De toffee die hij me gaf toen ik hem opendeed, legde ik op de trap. Voor als de kinderen langskomen, zei ik, het is de week van de kinderpostzegels. O ja, kinderpostzegels, zei hij afwezig, daar heb ik ook nog in gehandeld. Het was de eerste keer dat ik besepte dat oom Arie misschien wel in zaken handelde, waar andere mensen beslist niet in willen handelen.

Aan het reizen van oom Arie kwam enkele jaren geleden abrupt een einde. Er werd nauwelijks over gesproken in de familie, wat ik op zichzelf wel begrijpelijk vond. Je praat immers niet graag over de dood. Maar tijdens de crematie van een tante onlangs ving ik er toch iets meer over op. Oom Arie had ergens in een ver land iets willen verkopen aan een klant die naast hem in de auto zat. Bij het demonstreren van dat artikel moet er iets fout zijn gegaan, want de auto ontplofte met oom Arie en de klant erbij.

Oom Arie leeft nu alleen nog voort in mijn herinnering. En in de stapel visitekaartjes die nog steeds in hetzelfde doosje op een plank in mijn boekenkast liggen.